RUSKI INWALID

N° 282.

SOBOTA. 27 Listopada 1820 r.

CZYLI

WIADOMOŚCI WOJENNE.

WIADOMOŚCI KRAIOWE.

Królestwo Polskie.

z Warszawy, 21 *Listopada.*

Uroczystość Imienin N. Wielkiego Xiążęcia *Michała Pawłowicza*, i wszystkich Cesarsko-Rossyyskich Orderów, obchodzona była w tuteyszey stolicy, wczoray dnia 20 b. m. przez powinszowania składane Jego Cesarzewicowskiey Mości Wielkiemu Xiążęciu *Konstantemu* tudzież przez solenne nabożeństwa odprawiane w Kościele Metropolitalnym *Ś. Jana* i w Kaplicy Zamkowey, w obecności Władz cywilnych i woyskowych.

— Uczniowie Uniwersytetu Warszawskiego, pragnąc uczcić pamiątkę nawiększego Bohatyra Polski, któremu wdzięczny rodak własną ręką wznosi mogiłę, odprawili w dniu 23 Listopada, w Kosciele XX. Piiarów, pod przewodnictwem swoiego Rektora, Nabożeństwo żałobne za duszę ś. p. *Tadeusza Kościuszki.* Licznie zgromadzona młodzież napełniła Kościoł; a Uczniowie Wydziału Teologicznego, odbyli obrządki religiyne. W. *Elsner*, mąż, któremu Polska swoię muzykę, Towarzystwo muzyczne ustalenie, a Szkoła śpiewaków założenie, winny; raczył w tym dniu przewodniczyć Towarzystwu muzycznemu, którego naycelnieysi członkowie zebrani, exekwowali *requiem Mozarta.*

WIADOMOŚCI ZAGRANICZNE.

Niemcy.

z Opawy 18 *Listopada.*

W tych dniach był wielki obiad u dworu na którym znaydowali się Cesarz JMść Rossyyski, Król Pruski, Xiąże Królewic pruski następca tronu i Wielka Xiężna JMść następczyna *Saxen Weymarska* z małżonkiem swoim.

Fruncyia.

z Paryża, 15 *Listopada.*

Król darował życie *Gravier* i *Boutou*, których sąd kryminalny skazał był ne śmierć. N.

Pan uczynił to na prozbę Xięźney *Berry*, która dowiedziawszy się o pomienionym wyroku pisała do Króla prosząc, aby się krew Francuzów za nią nieprzelewała. Poszła ona za przykładem godnego małżonka, który konaiącemi usty błagał Monarchę o przebaczenie zabóycy swoiemu.—

Angliia.

z Londynu, 15 *Listopada.*

Adwokat *Brugham* oprócz znaczney pensyi, którą miał iako plenipotent Królowey, pobierał iescze codzień podziesięc gwiney na rozmaite wydatki. Panowie: *Denmann*, *Williams* i *Luschington* pobierali także odpowiednie swoim pracom nagrody. Słowem każdy kto tylko do tey sprawy należał, niebył zapomnianym.

Hiszpaniia.

z Madrytu, 2 *Listopada.*

W Sewilli przybita była po rogach wszystkich ulic buntownicza odezwa, zachęcaiąca mieszkańców do nieposłuszeństwa Rządowi, na który iakoby Papiez miał rzucić klątwę. Gubernator tameczny *Odonoya* naznaczył wielką nagrodę temu, ktoby dociekł i doniosł Rządowi autora tey odezwy.

Włochy.

Królestwo Oboiey Sycylii.

Parlament nasz czynnie działa. Wysłuchał zdaney sprawy przez każdego ministra. Według wyznania ministra morskiego, woienna siła morska oboyga Królestw składa się z 239 okrętów woiennych rozmaitey wielkości. Z tych, w dobrym stanie iest tylko ieden okręt liniowy, dwie fregaty, korwetta, trzy awizowe, brygantyna, galiota, kutter, 14 okręcików bomberdyerskich, 27 kanonierskich, i 33 małych. — Po odebraniu wielu petycyy, i przeczytaniu listu sławnego literata Melhior Delfico, że dla osłabionego zdrowia nie może iuż bywać na sessyach, zamienił się Parlament dnia 18 Października w tayny wydział. Publiczność oczekiwała końca tayney sessyi ciekawie, ale iey oznaymiono, że tayny wydział ogłosił się za nieustaiący. Wszyscy ministrowie byli na tey sessyi.

Sessya dnia 19go rozpoczęła się burzliwie. Czytano rozmaite wnioski złożone na biórze; a gdy przystąpiono do wniosku Pana Luco, aby Parlament zaiął się niezwłocznie urządzeniem administracyy gminnych i prowincyonalnych, wielu Deputowanych wołało, że minister spraw wewnętrznych albo nie chce, albo nie umie zaiąć się tym przedmiotem. (Tu publiczność dała oklaski). Lecz Prezes przywróciwszy ciszę zapewnił, że wszyscy ministrowie trudnią się nieprzerwanie tem, co im każe powinność.

Rozmaici Deputowani żądali, aby zaiąć się lepszém urządzeniem gwardyi narodowey w Neapolu, uporządkowaniem składki patryotyczney, i roztrząśnieniem proiektów podanych dla zastąpienia deficit w skarbie. Po mowach w tey mierze, tayna sessya nastąpiła. — Na sessyi publiczney dnia tego radzili niektórzy Deputowani, aby woysko będące w Neapolu i okolicy wysłać na granice, a ieden z nich wniósł, żeby dochodów miłosierdzie użyć tymczasowo na potrzeby woyska.

Gdy była w Parlamencie rzecz, czy w przyiętey przez nas Konstytucyi mogą bydź uczynione stosowne do kraiu naszego odmiany, lub nie, pomiędzy Deputowanemi mówiącemi w tey ważney rozprawie, Pan Seponaro powiedział, iż gdy Konstytucya hiszpańska iest iak tylko można nayliberalnieysza, życzyćby należało, żeby w niey nic nie odmieniono; ale gdy do możności uczynienia w niey odmian żądamy większości dwóch trzecich częzci głosów, możemy bydź pewni istnienia i całości Konstytucyi, wyiąwszy takie tylko odmiany, które powszechne życzenie uzna za nieodbicie potrzebne. Deputowany Pułkownik Gabryel Pepé tegoż był zdania, a mówił nader dzielnie. Zdanie ich bardzo wielu deputowanych poparło, i iak iuż wiadomo zapadło, prawo oznaczaiące, iż do uczynienia odmian iakich w Konstytucyi hiszpańskiey potrzebna iest większość dwóch trzecich części głosów.

Margrabia Letizia obiecał kosztem swoim wystawić dwa szwadrony dragonów, a inny obywatel chce swoim także kosztem zaciągnąć 300 ochotników.

Zawinął dnia 29go Października okręt Capri do Neapolu wysłany z Palermu. Pod iego zasłoną płynęły i przybyły statki z działami, odebranémi rokoszanom sycyliyskim. Trwa w Palermie rozbr... nie mieszkańców. Odebrana tam wiadomość o poczytaniu przez Parlament neapolitański woyskowey umowy za nieważną, nie zrządziła do owego dnia naymnieyszego rozruchu. Artykuły umowy z Palermem równie oburzyły mieszkańców Messyny, Kataney i wielu innych miast sycyliyskich, iak i cały Parlement neapolitański; lecz się pocieszyli, że ią za nieważną uznał. Xiążę Cataldo dowodca rokoszanów iest ieszcze w Licata, ale ma zamówiony okręcik do ucieczki. Jenerał Nunziante dowodzi w Syrakuzie, a Maior Du-

marto stoi z ruchomą kolumną woyska w Kaltanisettz. Zapewniaią w Neapolu, iż miasto Palerm, i cała ta prowincya zostawać będą przez kilka miesięcy pod rządem woyskowym.—Nim Palermitanie zawarli umowę z Jenerałem Fierestan Pepé, prosili Konsula angielskiego, aby im pozwolił wywiesić na warowniach chorągiew angielską, i całą Sycyliią ogłosił za zostaiącą pod opieką Anglii. Tak usilnie o to nalegali, iż dla pozbycia się ich nalegania, wyiechał na wieś.

Loża Carbonari (Węglarzy) zwana Alta Vendita uchwaliła adres do Parlamentu, który naprzód oddano z podpisami członków loży, a potém w sposobie dziełka wydrukowano. Żądała: — 1) aby Króla zniawolono do obięcia rządu, lub odstąpienia go na zawsze Xiążęciu Namiestnikowi; — 2) aby całe woysko liniowe posłano na granice, a osobę Króla i bezpieczeństwo miasta poruczono straży gwardyi narodowey; — 3) aby użyto dzielnieyszych środków do obrony kraiu, zwołano milicye prowincyonalne, twierdze w żywność opatrzono, i korpus obserwacyyny postawiono w Apulii, bo ta prowincya może bydź zagrożona wylądowaniem z Tryestu;—4) aby Jenerałowi Wilhelmowi Pepé oddano znowu naczelne dowództwo siły zbroyney; — 5) aby z celników utworzono korpus przeciw nieprzyiacielowi, a straże mieyskie tymczasowie ich zastępiły; — 6) aby z hultaiów, którzy nie są skazani na hańbiące kary, utworzono korpus ochotników; — 7) aby wszyscy urzędnicy kraiowi należeli do gwardyi narodowey;—8) aby troykolorowey kokardy i bandery zamiast królewskiey używano.

z Neapolu 4 Listopada.

W porcie tuteyszym stoi 6 okrętów woiennych Angielskich, to iest, okręt liniiowy *Rochefort* 84rodziałowy, pod dowództwem Admirała *Moore*, który w 8 dni przybył z Malty, oraz 3 fregaty 44rodziatowe, i 2 korwety 88iodziałowe.

Na nowym herbie Królestwa naszego będzie wizerunek Króla, podaiącego rękę narodowi. Lilie oznaczaią panuiącą dynastyią *Burbonów*. Będą także dwa wulkany *Wezuwiusz* i *Etna*, wyobrażaiące Neapol i Sycyliią, z napisem: *Ex utraque (Sicilia) unum (regnum)*, *z obu Sycyliy iedno Królestwo.)*.

Ameryka Południowa.

z Nowego Jorku, 14 Października.

W pismach z Port-O-preis co na wyspie *St Domingo* czytamy następuiące doniesienia: »Po doświadczonym tu strasznym pożarze, zaszłym w początku upłynionego miesiąca, w dniu 29 tegoż był iescze inny pochodzący od złośliwych podpalaczów. Rychło go ugaszono i schwytano nawet samych złoczyńców. Pomimo iednak tę troskliwość ze strony rządu, znakomitsi kupcy zamyslaią opuścić wkrótce to nieszczęśliwe miasto.«

Siła morska prowincyy północno-Amerykańskich będzie się odtąd składać z dwunastu okrętów liniowych, ośmnastu fregat i trzydziestu innych statków woiennych.

Wiadomosci z obcych Kraiów tyczące się Umiejętności, Literatury i Sztuk nadobnych.

— Dla malarzy szczególniey miniatur ważny i szacowny wynalazek odkrytym został w tych czasach. Słyszemy ich mówiących: że kość słoniowa iest bardzo droga, że prędko żółknieie, że się w pół roku łatwo odmienia, i że ią tylko w małych tabliczkach mieć można. Tym niedogodnościom zaradza w tych czasach nowy wynalazek *papieru z kości sloniowey*. Jak się ten papier robi, czytamy w pismie Angielskiém: *Transactions of the society for the encouragement of arts.* Dla zrobienia arkusza tego papieru 17 długiego a 16 szerokiego, gotuie się funt obrzynków pergaminowych w półtora garca wody, przez 4 lub 5 godzin, dolewaiąc kiedy niekiedy trochę świežey wody w mieysce wyparowaney. Po czém przecedza się przez chustę ciecz, która po ostygnieniu okazuie się w massie do galarety podobney. Massą tą ile możności gładko nakładaną skleia się ieden na drugim kilka arkuszy papieru rysunkowego; a reszta pozustałey massy, zmieszana z trochą gipsu Paryzkiego wylewa się na papier, którego powierzchnia cienkim glancownym papierem się gładzi.

— Na wyspie *Borneo* znayduie się nadzwyczayney piękności i osobliwszy kwiat czerwonego koloru z białemi żyłkami, który bez łodygi zdaie się prosto z ziemi wychodzić. Podczas kwitnienia nie ma żadnych liści i podobny iest do iarmużu, a gdy odkwitnie, ma przeszło łokieć średnicy. Doktor *Horsfiel* miał przywieść do Londynu krzak tego osobliwszego natury płodu i chce wydać iego opis.

— Bawiący w Rzymie młodzi artyści zaięci są rozmaitemi robotami. I tak, *Knapp* ze *Sztuttgardu*, ukończył rysunek kaplicy grobowey, przeznaczoney dla zmarłey Królowey Wirtembergskiey: znawcy i miłośnicy chwalą

go bardzo.—*Dietrich* zaymuie się dwoma dziełami; pierwsze wystawia *Abrahama* przypatruiącego się ziemi obiecaney od Boga, a drugie *Chrystusa* spiącego na okręcie wśród burzy morskiey i przez uczniów przebudzonego.— *Schadów* zrobił modele *Bachusa* i *Kupidyna*. *Teverani*, uczeń Thorwaldsena, ukończył posąg Psychy i umodelował Chrystusa wielkości przyrodzoney. — *Freund* z Danii, uczeń tegoż robi dla kościoła w Kopenhadze modele *Chrystusa* i Apostołów, maiące wysokości 8 do 9 stop.

— W galeryi pałacu Izby Parów w *Paryżu* widać teraz nowy obraz *Davida*: *Miłostki Parysa* i *Heleny*, a wkrótce wystawiony tam będzie obraz tego malarza: *Smierć Sokratesa*.

— Dzieło wyszłe w ięzyku Francuzkim a napisane przez byłego Króla Hollenderskiego, Ludwika *Bonaparte*, względem rządów iego w Hollandyi, bardzo iest szukane z powodu dokładności szczegółów i bezstronności autora w zdaniach o narodzie i o wielu osobach. W *Amszterdamie* i *Breda*, tłumaczą to dzieło na ięzyk Hollenderski.

— Dla zrobioney przez *Canove* gruppy *Tezeusza*, wystawiona będzie w *Wiedniu* na placu przed zamkiem budowa, podobna do świątyni *Tazeusza* w *Atenach*.—Gorliwy o upowszechnienie swoiego kunsztu *Canova*, trudni się ciągle kształceniem młodzieży poświecaiącey się snycerstwu. Z uczniów iego naywięcey nadziei czyni Węgrzyn imieniem *Ferenczy* rodem z *Rimossobach*. Zdarzenie to iak wiele innych dokładnie nas przekonywa, że zdatność i talent przyrodzony, nie nad samemi brzegami *Tybru* taśnieie. Już Duńczyk (*Thorwaldsen*) dzieli sławę *Canowy*, a przy powszechney gorliwości i cywilizacyi narodów, stać się może, że ten wieniec tryumfalny, którym się długo skronie samych mieszkańców południowych zdobiły, zaszczytnie uwieńczy talent nie iednego półnoćnego mieszkańca.

— W *Grenoble* zbieraią składkę, na wystawienie pomnika z marmuru dla sławnego *Bayard*, rycerza bez nagany i trwogi.

— Muzeum Kapitolińskie w *Rzymie* powiększone bydź ma nową budową, do którey przeniesione zostaną popiersia sławnych Włoskich uczonych i artystów, z których niektóre znayduią się teraz w Kościele *la Rotonda*, dawnym Panteonie *Agryppy*.

— Fizyka w czasach naszych wiele się wzniosła. Korzyść z tey nauki pochodząca tam naywięcey się okazuie, gdzie życie towarzyskie bezpieczeństwo a pomyślność ludzi, pomoc z niey czerpa. Nie masz niebezpiecznieyszego nieprzyiaciela nad tego, któremu oprzeć się nie można; takim nieprzyiacielem są zwykle nadzwyczayne zdarzenia natury. Człowiek iednak nie ogranicza się panowaniem nad ziemią; przyrodzenie kazało mu śmiało oko w górę podnosić, a rozum iego i nad nieprzewidzianemi natury wypadkami panować pragnie. Rozum ten nauczył ludzi nie lękać się grzmotów i piorunów; lekki pręcik metalowy broni ich od nieprzewidzianych nieszczęść, na które dawniey nie znano środków zaradczych. Ale rozum ten nie przestał na tém. I tak w mieście *Amiens* Bubliiotekarz imieniem *Lapostelle* odkrył nowy rodzay konduktorów elektrycznych. Przekonał się, że słoma iest bardzo dobrym przewodnikiem elektryczności, który przed wszelkiemi innemi przewodnikami metalowemi pierwszeństwo trzyma. Moc iey iest tak wielka, że słomką na cal długą można zgęszczony płyn elektryczny z naymocnieyszego aparatu wydobyć, nie czuiąc naymnieyszego wstrząśnienia. Pan *Lapostelle* mniema, że możnaby pola nietylko od piorunów, ale nawet od gradu zasłonić, wznosząc pale na 20 stop długie, na którychby końcu była słoma opatrzona w metal.—Oprócz tego nowego rodzaiu konduktorów zbogacaiącego wynasazki fizyczne, Pan *Jameson* mechanik w *Glazgowie* (w Ameryce) urządził nowy rodzay *morskich termometrów*. Wiadomo iest, że temperatura wody morskiey na brzegu lądu daleko iest wyższa niżeli w środku; termometr o którym iest mowa, w żegludze morskiey użyty, zanurzany w wodę, okazuie zbliżanie się i odległość statku od brzegów. Co za wielki użytek dla żeglarzy, zwłaszcza tych których burza z drogi spędziła, równie iak i dla tych, którzy na nieznano mieysca azpłyną. Wynalazek ten ieżeli iest doskonały, może nawet do nowych odkryć posłużyć.

W PETERSBURGU.

w drukarni woienney Głównego Sztabu JEGO CESARSKIEY MŚCI.